

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

XIII. De societatis contractu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

C A P U T X I I I .

De societatis contractus.

I. S OCIETATEM sic definit Cujacius in paratilis D. pro socio, ut sit, damni & lucri facta communio ex consensu honesta & justa. Sic enim excluditur flagitiosa rei, atque etiam leonina societas, ut vocatur in lege *Si non fuerint, §. Aristo ait*, D. pro socio, quā scilicet unus recipit omne ferē lucrum, alter verō omne ferē damnum. Ubi ergo sit inæqualis partitio lucri & damni respectu eorum quæ singuli socii contulerunt, committitur iniustitia cum obligatione restituendi. Quod si socius hac lege suam confert pecuniam, ut lucrum quidem obveniens æqualiter dividatur ad proportionem utrinque contributorum, sed ipsum sibi capitale etiam à casibus fortuitis servetur indemne, usuram committit, cap. *Navigantia*, de usuris. Quanquam istud caput *Naviganti*, directè loquitur de simplici mutuo, non verò de societate, de qua, aut de lucro dividendo nullum ibi verbum, sed differtè verbum *Mutuans*. Et benè observat Glossa in verbo *Periculum*, quod cùm ibi initus sit ex utraque parte mutui contractus, si creditor non suscepisset in se periculum fortis, istud periculum fortuiti casus non exemisset hunc mercatorem ab obligatione fortis integræ persolvendæ, si illa a se recepta, sive per naufragium, sive per alium fortuitum casum, sive recipientis culpâ deperiisset. At verò fortuitus casus regulariter socium non adstringit; cùm tamen adstringat mutuatarium, l. *In-
cendium*, C. si cert. pet. & Inst. quib. modis re contrah. oblig. §. Item is-
enai res. Potest tamen socium recipientem adstringere, modò suscepta ista ex mutua conventione obligatio aliunde ex aequo compensetur. Nam com-
modarius qui ex vi commodati non tenetur nisi de sola culpa, tenetur ex
vi pacti etiam de casu fortuito, cap. unico de commod. Et quod majus est,
in contractu depositi depositarius ipse potest ex susceppta in se obligatione
vi mutui pacti conveniri de casu mere fortuito, secundum leges civiles &
sacros Canones, l. i. §. *Sape*, D. depositi, & cap. *Bona fides*, de deposito. Et
tamen per commodatum & depositum nullatenus transfertur in recipientem
dominium rei.

II. Ad hæc notanda est Sancti Thomæ doctrina 2. 2. quæst. 78. art. 2.
ad 5. his verbis: *Ad quintum dicendum, quod ille qui mutuat pecuniam,*
*transfert dominium pecunia in eum cui mutuat. Unde ille cui mutuatur pecu-
nia, sub suo periculo tenet eam, & tenetur restituere eam integrè: unde non de-
bet amplius exigere qui mutavisi. Sed ille qui committit pecuniam suam vel*

mercatorem

mercatori, vel artifici per modum societatis cuiusdam, non transfert dominium pecunia sua in illum, sed remaneat ejus: ita quod cum periculo ipsius mercator de ea negotietur, vel artifex de ea opereatur. Et ideo sic licite potest partem lucri da ea provenientis expetere, tanquam de re sua. Hæc S. Thomas.

III. Ad justam societatem quatuor requiruntur. Primo ut singuli socii conferant in commune sive pecuniam, sive industria, sive instrumenta, ut navem, equos, vehicula; sive operam & labores. Secundo ut lucrum & damnum ex ipsa societate proveniens sit commune. Tertio ut dividatur inter socios lucrum secundum estimationem ac proportionem eorum quæ singuli contulerint, l. Si non fuerint, & l. Verum, D. pro socio. Quarto ut singuli subeant damna & expensas pro rata quoque eorum quæ ex parte sua contulerint, atque scorsim totam incurvant jacturam eorum quæ in fortè contulerint: ut qui pecuniam contulit, totum pecuniam suæ periculum subeat, si absq[ue] socii culpa levi, aut lata pereat: si verò salva pecunia nihil obveniat lucri, socius alter qui suum labore, vel industria contulit, subeat solus jacturam industriae suæ & laboris, pecunia verò tota ad eos redat qui eam contulerint.

V. Socius sicutim tenetur præstare sociis suis levissimam culpam, cum non adstringat genus istud culpæ in illis contractibus qui celebrantur utriusque contrahentis gratiâ, qualis est emptio venditio, locatio conductio, societas; unde ait lex *Socius socio, D. pro socio: Socius socio etiam culpa nomine tenetur, id est desidia, aigue negligencia. Culpa autem non ad exactissimam diligentiam dirigenda est; suffit enim talern diligentiam communibus rebus adhiberi, qualem suis rebus adhibere solet: quia qui parum diligentem socium acquirent, de se queri debet.* Eadem habet §. ultimus Instit. de societ.

V. Omne as alienum pro societate contractum, de communi solventum est, licet ab uno fortasse sociorum solutum fuerit. Iste quippe jus habet repetendi à sociis actione pro socio, etiam post diremptam societatem,

I. *Omne as, D. cod.*

VI. Divisio ad æqualitatem pro rata contributionis ad societatem hoc efflagitat, ut qui æqualiter contribuerint, æquales partes de communi lucro sortiantur; qui autem inæqualiter, inæquales. Si ergo duo socii contulere singuli centrum aureos cum æquali labore & pari industria, & ex communi hac sorte lucrati fuerint ducentos aureos, quilibet eorum assument centum aureos pro capitali quod contribuerat, & alios totidem pro partitione lucri. At si unus sociorum contulit in fortè centum aureos, alter verò suum labore & industria centum aureis æstimatam, lucrum verò fuerit ducentorum aureorum, is qui pecuniam contulit debet primum centum sibi aureos subducere, quos in fortè contulerat; deinde quilibet amborum centum aureos de lucro reportabit. In hoc consentient Angelus verbo *Solutio 1. quæst. 17. Sylvester verbo Societas, quæst. 20. Martinus Navarra cap. 17. num. 251. Petrus Navarra lib. 3. de restitut. cap. 2. num. 258.*

Azotius

Azorius tract. de societate, cap. 4. quæst. 1. Bonacina disp. 3. quæst. 6. punto 3. num. 3. Filliarius tract. 38. num. 37. 41. & 65. contra Lessium lib. 2. cap. 25. num. 8. volentem ut is qui solam posuit industriam & laborem censem aureis estimabilem, possit quoque de lucro communi centum aureos sibi vindicare, quemadmodum & socius alter qui centum aureos de sua pecunia contulerat, adèò ut de lucro dividendo non jam ducenti, sed solum centum aurei supersint, ex quibus singuli dimidium, hoc est quinquaginta aureos nanciscantur. Sed opinio ista reprobanda est, quia socius qui solam adhibuit industriam & laborem, nihil contulit ad capitalem sortem, quæ est quid reale ac pecuniarium; cùm è diverso industria & operæ sint fructus tantum personales. Sicubi tamen contraria vigeret consuetudo, aut aliter inter partes convenerit, id poterit servari.

VII. Jure communi pecunia in societate collata pertinet ad eum solum qui contulit, ut docent S. Thomas 2.2. quæst. 78. art. 8. ad 3. Martinus Navarra cap. 17. num. 253. Sotus lib. 6. quæst. 6. art. 1. ad 2. Caietanus verbo *Societas*, Azorius 3. parte, lib. 9. cap. 3. quæst. 1. & cap. 5. quæst. 1. Toletus lib. 5. cap. 40. Bonacina loco cit. punto 4. num. 11. Ratio est, quia si pecunia pereat, perire illi debet qui eam contulit. Ergo si superfit, eidem tradenda est, ut qui sentit onus sentiat quoque commodum, cap. *Qui sentit onus, de reg. jur. in 6.* Et secundum naturam est, commoda cuiusque rei euna sequi quem sequuntur incommoda, l. Secundum naturam, D. eod. tit. His adde Sextum V. in *Extravaganti Detestabilis avaritia*, ita fancire: *Sors et finita societate iradendam esse illi qui eam contulit, si extat.* In locis tamen in quibus viget consuetudo, ut lors societate finità inter socios quoque dividatur, illis comprehensis qui solam operam contulerint, aut ubi inter socios ita convenisset, illa divisio sortis licita esset. Nec repugnat naturæ societatis talem iniri conventionem, cùm sociorum bona communientur, l. i. D. pro socio. Et ut inquit Cicero actione 1. in Verrem: *Socii puerunt quos inter res communicata est.* Et disertè statuit lex *Si non fuerint, §. Ita coiri*, D. pro socio: *Ita coiri societatem posse, ut nullius partem danni alter sentiat, lucrum verò commune sit.* Plerumque enim tanta est industria socii, ut plus societati conferat quam pecunia, si solus naviget, si solus peregrinetur, pericula subeat solus. Denique hoc idem sepiissime usulvenit in societate de animalibus inita, quā finità dividuntur plerumque animalia in sortem adducta societatis. Atque in his ubi pacto nihil expressum fuerit, standum est locorum, in quibus contractum fuerit, consuetudinibus approbatis.

VIII. Expensæ quæ à socio apponente industriam & operam fiunt ad utilitatem, vel ad necessitatem societatis, facienda sunt de communi societatis pecunia, cuiusmodi sunt impensæ itinerum, transvectionum, solutionis vestigialium, conservationis mercium, l. Si fratres, §. Si quis ex sociis, &c l. Secundum Julianum, D. pro socio. Eadem ratio est in expensis curationis

QQqq

curationis

curationis vulnerum quæ socius à latronibus dum societatis causâ proficitur paſſus est , aut si vestibus , equo , aliisve rebus suis in eadem profectio- ne fuerit à prædonibus spoliatus , cùm hæc damna proximè ob societati tam operam sustinuerit , d. l. *Secundum Julianum.* Eadem habenda ratio et in expensis à socio factis ad se redimendum de captivitate in quam incidit dum societatis causâ peregrinabatur. *Rebellus* , *Molina* , *Bonacina*. Itaque expensæ deducendæ sunt antequam lucri rationes computentur. Lucrum enim non æstimatur nisi deducto ære alieno.

I X. Denique ad quancunque sive mercium , sive frugum , sive ani- malium , aut aliam societatem , juxta triplicem ejus dirimenda modum tri- plex regula tenenda est : vel enim ita finitur , ut solum capitale integrum super sit absque ullo lucro ; & tunc reddendum est capitale illi soli qui id contulerat : vel sine ullo lucro deperditum fuit capitale , vel integrum , vel ex parte , eaque jactura sustinenda est ab eo qui contulit ; quoties enim ali- quid sine aliena culpa deperit , soli domino perit. Vel demum superest capi- tale , vel ejus pars cum aliquo lucro ; quo casu quod superest de capitali ad dominum redit qui contulerat , lucrum vero inter socios pro rata contribu- tionis dividetur.

C A P U T X I V.

De Clericorum debitis restitutionibus.

I. N A ex præcipuis restituendi obligationibus quæ Clericos respiciunt , ex simonia oritur. Verum satis superque hanc materiam libro superiore discussimus , ubi egimus de simo- nia.

II. Disputant Doctores , utrum Clerici Beneficiorum fructus male im- pensos teneantur restituere , sive de suis patrimonialibus bonis , sive per subtractionem ejus partis fructuum quam possent sibi alioqui impendere , sive etiam de stipendiis clericalibus quæ suo labore lucrati fuerint. Omnes quidem Doctores unanimes afferunt de Beneficiariis , teneri sub peccato mortali conferre in opera pietatis fructus Beneficiorum qui superfluit ad condecentem ipsorum victum. Sed tota in hoc versatur difficultas , utrum si secus impenderint , obnoxii sint obligationi male impensa restituendi ad- pias causas ? Multi graves Authores negant ad id teneri , in primis Sanctus Thomas 2.2. quæst. 185. art. 7. in corpore , ubi postquam veterem illam & canonican proventuum Ecclesiæ in quatuor partes faciendam divisionem commemoravit , scilicet partem Ecclesiæ reparandæ destinatam , & partem

Episcoporum.